Öğr. Gör. Özlem ERZURUMLU JORAYEV

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü

ozlem.erzurumlu@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5518-7595

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Öz

Tapestry, duvar halısı ve goblen terimleri, figüratif anlatıma sahip resimsel dokumalar için kullanılan ifadelerdir. Tekstilin farklı üretim teknikleri ile elde edilen örnekler bulunmasına karşın tapestryler, dokuma resim olarak adlandırılmaktadır. Uygulama biçiminin antik döneme dayanmasına rağmen tapestry sanatının gelişimi 14. yüzyıldan itibaren hız kazanmıştır. Tapestry dokumaların uygulamasında, tekstilin temel uygulama biçiminden biri olan kilim tekniği ve tekstil malzemeleri kullanılmaktadır.

Kilim tekniğinin atkı yüzü dokuma yapısına sahip olması nedeni ile tapestrylerin yüzey görüntülerinde atkı iplikleri etken olmaktadır. Uygulama esnasında, tasarımın gerektirdiği her renk için devamsız atkılar kullanılmakta, bu nedenle tapestry dokumalarının renk miktarında herhangi bir sınırlama gerekmemektedir.

Modern örnekler gözlemlendiğinde kilim tekniği ve tekstil malzemelerin kullanımı dışında, sanatçıların farklı materyal kullanımı ve kişisel müdahaleleri ile ifade biçimlerini çeşitlendirdikleri görülmektedir. Çalışmada, örnekler üzerinden modern tapestry dokumaların teknik ve malzeme açısından irdelenmesi ve farklı ifade biçimlerinin örneklenmesi amaçlanmıştır. Tapestry sanatının süreç içinde gelişimine devam edeceği ve farklı noktalara evrilebileceği göz önünde

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

bulundurulduğunda, bu günkü durumunun saptanması ile çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tapestry, Dokuma Resim, Duvar Halısı, Tekstil Sanatı, Lif Sanatı.

VARIOUS EXPRESSION TYPES WITHIN MODERN TAPESTRY PRACTICES

Abstract

The terms tapestry, tapet and gobelin are used for pictorial fabrics that reflect a figurative expression. Notwithstanding that there are various examples that are produced with different types of production techniques in textile, the tapestries are defined as woven pictures. Despite its practical evolution rooted during ancient period, the development of tapestry art accelerated after 14th century. As one of the basic practical methods, rug technique, along with the textile materials are used for tapestry weaving.

Weft yarns are the main elements on the surface views of tapestries due to the fact that the weft-surface weaving structure is used in rug technique. In practice, discontinuous wefts are used for each and every color as deemed required within the scope of the design, thus having the opportunity to not limit the number of colors to be used in tapestry weaving.

Examining the modern samples, it can be seen that the artists have diversified their expressions with regards to the material usage and personal interventions except for the use of rug technique and textile materials. In the study, it is aimed at analyzing the modern tapestry weaving in terms of technical and material aspects through samples, as well as presenting the ensampling of various expression types. Given that the tapestry art will continue to develop in time and evolve within the scope of various aspects, it is thought that this study will contribute in the field by means of identifying its current status.

Key Words: Tapestry, Woven Picture, Wall Hanging, Textile Art, Fiber Art.

Giriş

Tapestry, goblen ve duvar halısı, resimsel anlatıma sahip dokumaları ve iğne işlerini tanımlayan ifadeler olmasına karşın, temel olarak kilim tekniği ile uygulanan duvar askılarına denilmektedir. Yaygın olarak kullanılan geometrik desenli kilim dokumalarıyla aralarındaki en belirgin fark, tapestrylerin resimsel anlatıma sahip büyük boyutlu duvar halısı olarak

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

üretilebilirlerdir. “Duvar halıları (tapestry’ler), fresko ya da mozaik gibi en eski duvar resmi tekniklerine alternatif olarak gelişmiştir. Kuzey ülkelerinin nemli iklimine karşı dayanıklı olmayan fresko tekniği yerine, taş binaların duvarları resimsel duvar halılarıyla dekore edilmiştir” (Akboşancı, 2000, s. 40).

Tapestry dokumaları, atkı etken olan kilim tekniği ile yapılmakta ve dolayısıyla resimleme atkı iplikleri ile gerçekleştirilmektedir. Uygulamada, atkı iplikleri çözgüden daha ince kullanılmakta ve bu sayede resimleme daha detaylı yapılabilir. Ayrıca, çok sayıda farklı renk tonunda atkı ipliği kullanılabilmesi oldukça detaylı resimsel anlatım imkânı tanımaktadır. Klasik ve modern tapestrylerin biçimsel farklılıkları irdelendiğinde, modern tapestry dokumalarında kullanılan farklı renk miktarının belirgin azaldığı, malzeme çeşitliliğinin arttığı, sanatçıların deneysel çalışmaları sonucunda farklı söylemlerin açığa çıktığı görülmektedir. Geleneksel üretim biçiminde ilikli ve iliksiz kilim tekniği ile uygulama yapılırken modern tapestry dokumalarında, sanatçıların tekniğe yaptığı müdahalelerle anlatım biçimlerinin çeşitlendiği görülmektedir.

Çalışmada yer verilecek sanat nesneleri belirlenirken, sanatçıların teknik ve malzeme yaklaşımları gözlemlenerek, klasik ve modern tapestry dokumalarında bulunan ifade farklılıklarını irdelenmek öncelik oluşturmuştur. Son elli yıl içinde uygulaması yapılan tapestry dokumalarından, konunun anlatımına ışık tutacağı düşünülen uygulamalar seçilerek çalışmanın sınırı belirlenmiştir.

Tapestry Dokumalarının Tarihçesi

Yunanca “Tapi” ve Latince “Tapesium” kökenine dayanan tapestry kelimesi, farklı tekniklerle oluşturulmuş örtü anlamına gelmektedir. Tapestry, Yunan ve Roma döneminde zemin, mobilya örtüleri, perde, duvar askıları ve giysilerde dekoratif unsur olarak kullanılmıştır. Dokuma yöntemi ile elde edilen tapestryler haricinde, baskı, nakış ve resim olarak da örnekleri bulunmaktadır. Ünlü Bayeux Tapestry’de kumaş yüzeyine nakış tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Dokuma yöntemi dışında kullanılan teknikler olsa da tapestryler, duvar askıları biçiminde uygulanan dokumalardır (Beutlich, 1967, s. 11).

Tapestry terimi, ortaçağ ve sonraki dönemlerde Kuzey Avrupa’nın büyük duvar askıları ile ilişkilendirilmiş, geçen yüzyıldan itibaren resimli dokumalar ve resimli iğne işlerini tanımlamak için kullanılmıştır. Tapestrylerde, atkı yüzü düz dokuma olan kilim tekniği kullanılarak süresiz atkılarla dokuma yapılmaktadır. Ortadoğu’nun ağır ve dayanıklı yaygıları, Çin’in narin ipek Kesi’si gibi birçok kültürde farklı uygulamalarda kilim tekniği ile karşılaşılmaktadır. Tuthmosis IV ve Tutankhamun anıtmezarlarında M.Ö. 1400’den M.Ö.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

1330'a uzanan döneme ait ulaşılan örnekler, en eski tapestry örnekleri olarak kabul edilmektedir (Harris: 2010, s. 24).

Şekil 1. İlikli tapestry detayı, 15. yüzyıl, Peru. **Kaynak:** Harris, 2010, s. 26.

Tapestrylerde uygulanan kilim tekniği, atkı etken dokuma türü olduğundan resimsel anlatımlarda renklendirme atkı iplikleri ile gerçekleştirilmektedir. Atkı iplikleri, çözgü ipliklerinden daha ince kullanılmakta, bu sayede daha detaylı resimleme imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca tekniğin sunduğu sınırsız sayıda renk kullanımı da resimsel konu anlatım olanağını oldukça arttırmaktadır. Klasik tapestrylerde yünün renk alma özelliğinden dolayı atkı malzemesi olarak yün ipliğinin kullanımı yaygındır. Çözgü iplikleri de dayanıklı malzemeler olan pamuk, keten ve kenevir türlerinden tercih edilmiştir. Ayrıca Ortaçağ ve sonrasında altın, gümüş, ipek ve değerli taşların kullanıldığı, maliyeti yüksek tapestryler üretilmiştir (Akbostancı, 1999, s. 42). “Önemli tapestry tüccarlarının Paris’te yaşamaları nedeni ile Paris ve Arras merkezleri arasında, altın ve gümüş ipliklerin kullanıldığı yüksek kaliteli tapestryler üretilmiş, buralar en popüler merkezler haline gelmiş ve bütün Avrupa’ya ihraç edilen ürünlerin adları, üretildikleri merkez adları ile anılmıştır” (Özay, 2001, s. 18-19).

Şekil 2. The Hunters Enter the Woods (from the Unicorn Tapestries), 1495–1505.

Kaynak:

[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+\(cartoon\)%2FSouth+Netherlandish+\(woven\)&offset=0&rpp=20&pos=2](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+(cartoon)%2FSouth+Netherlandish+(woven)&offset=0&rpp=20&pos=2)

Şekil 3. The Hunters Enter the Woods (from the Unicorn Tapestries), Detay.

Kaynak:

[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+\(cartoon\)%2FSouth+Netherlandish+\(woven\)&offset=0&rpp=20&pos=1](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+(cartoon)%2FSouth+Netherlandish+(woven)&offset=0&rpp=20&pos=1)

Tapestry dokumalarda kullanılan kilim tekniğinin geçmişi Antik döneme dayanmasına rağmen gelişim, 14. yüzyıldan itibaren hızlanmıştır. “Bu sanat dalı Ortaçağ’dan günümüze kadar resim sanatına koşut bir gelişim sürdürürken sadece duvar süsü olmamış, bütün dünyada işlevsel ve estetik aşamalar göstererek önemini korumuştur” (Arğil, 1999, s. 66). Tapestry dokumaları, resimsel anlatımlarında üretildiği dönemi yansıtan konular işlenmesi nedeni ile de tarihi belge niteliği taşıyan önemli bir unsur olmuştur.

Tapestry dokumacılığında yüksek çözgü ve alçak çözgü dokuma tezgâhları kullanılmaktadır. Resimleme, dokuma esnasında çözgü ipliklerinin arkasına yerleştirilen, orijinal tapestry boyutunda kartonlar esas alınarak gerçekleştirilmektedir. “Üzerinde renk kodları belirtilen ve orijinal tapestry boyutu ile örtüşen bu kartonlar, uygulamada belirleyici olmuştur. Tapestry dokumaları, dönemin karton ressamlarının ve dokumacılarının yaptıkları çizimlerden gerçekleştirilmiştir” (Erzurumlu Jorayev, 2019, s. 48). Hazırlanan kartonlar üzerinde renk kodları belirtilmekte ve dokumacılar belirtilen renk alanları dolana kadar, renk kodlarını karşılayan atkı ipliği ile dokuma yapmaktadırlar.

Şekil 4. November from a set of The Months of Lucas, 1732–37.

Kaynak:[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/227026?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+\(cartoon\)%2fSouth+Netherlandish+\(woven\)&offset=0&rpp=20&pos=20](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/227026?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+(cartoon)%2fSouth+Netherlandish+(woven)&offset=0&rpp=20&pos=20)

Yüksek ve alçak çözgülü tezgâhlarda aynı anda yan yana birden çok dokumacı çalışabilmektedir. Bu olanak, uygulama açısından çok zahmetli olan ve vakit alan tapestry dokumacılığında önemli avantaj olarak kabul edilmektedir. Oldukça detaylı resimleme yapılan Avrupa tapestry örneklerinde, dokumacılar ayda bir metrekare dokuyabilmekteledir (Harris, 2010, s. 26). Klasik tapestrylerde dokuyucu, uygulamanın arka kısmının olduğu taraftan uygulama yapmaktadır. Bu nedenle dokuma esnasında ayna yardımı ile içte kalan ön yüzey takip edilmektedir.

Tapestrylerin duvar askısı olarak kullanımı, tek tarafının görünmesini sağlamakta ve bu nedenle uygulama sırasında iplik uçları resimlemenin arka kısmında bulundurularak uygulama yapılmaktadır. Ön yüzeyde ise düzgün bir görünüm elde edilmektedir. Detaylı ve gerçekçi bir resimleme yapılabilmesi, atkı ipliklerinin inceliğine, renk çeşitliliğinin fazla olmasına ve dokumacıların ustalığına bağlıdır. Atkı ipliklerinin inceliği, renk çeşitliliğinin fazlalığı ve büyük boyutta dokunmalarından dolayı üretimleri iki, üç yıl kadar sürmektedir. Çok büyük olmayan tapestryler bir dokumacı tarafından uygulanabildiği gibi, büyük boyutlu tapestrylerin dokunması için dokumacı ekip kurulup, bütün halde ya da parça parça uygulama yapılabilir. Dokumacıların yüksek maliyetleri ve yıllar süren uygulamalar, tapestrylerin değerini arttırmıştır. Bu nedenle varlıklı insanların sahip olabileceği eserler olmuşlar, gücün ve zenginliğin göstergesi haline gelmişlerdir.

“17. ve 18. yüzyıllarda eğilimlerde meydana gelen değişiklikler, tapestry sanatını olumsuz yönde etkilemiş, moda olan Rokoko ve Neoklasik dekorasyon, duvar kâğıtları veya

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

çeşitli panolar, tapestry sanatına ilginin azalmasına neden olmuştur” (Akbestancı, 2000, s. 44). Ayrıca iç mekânların daha sıcak olması ve tapestrylere göre ucuz alternatif uygulamalar, zahmetli ve maliyetli tapestry dokumalarının üretimine gölge düşürmüş, talebin azalması bazı atölyelerin kapanmasına neden olmuştur. 19. yüzyıl koşulları ile tapestry dokumalarının üretimlerindeki azalma devam etmiştir. Endüstri devrimiyle başlayan sanayileşme maliyeti yüksek, oldukça zahmetli ve uzun süreçte üretilen tapestry dokumacılığında gerileme yaşanmasına neden olmuştur. Bunun nedeni, seri üretimle birlikte hız faktörünün devreye girmesi ve el dokumacılığının buna karşı direnç gösterememesidir.

19. yüzyılın sonlarında William Morris’in öncülüğünü yaptığı Art&Crafts hareketi ile tapestry dokumacılığı yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Morris’in ayrıca *“1881’de Merton Abbey Atölyesi’ni kurarak tapestry üretimini başlatması diğer tapestry atölyelerinin yeniden canlanmasında son derece etkili olmuştur*” (Arıgil, 2017, s. 48). Devam eden yıllarda Walter Gropius’un kurduğu Bauhaus Okulu Dokuma Atölyelerinde yapılan dokumalarda, tasarım ve uygulama aynı sanatçı tarafından gerçekleştirilmiştir. Anni Albers, Otti Berger, Gunta Stölzl ve diğer sanatçılar, malzeme ve konstrüksiyona değinip güçlü örnekler dokumuşlardır. Bauhaus dokumacılarından Anni Albers, New Haven’da bulunan stüdyosunda çalışırken yaptığı bir konuşmada, tapestry uygulamaları ile ilgili şu ifadeyi kullanmıştır; *“Ben tapestri eserlerimi sanata ulaşma teşebbüsü olarak görüyorum, yani onların gerçekleştirilmesinde kullanılan malzemenin ötesinde bir his vererek... Nefes almak gibi, dışarıdan fark edilmez; kişinin işi, var olmak için hayati olan nefes almak gibi olmalı*” (Constantine; Larsen, 1970, s. 24).

Şekil 5. Otti Berger, 1930s.

Kaynak: <https://publicdelivery.org/otti-berger/>

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Şekil 6. Anni Albers, 1962.

Kaynak: <https://albersfoundation.org/art/anni-albers/weavings/#slide7>

Şekil 7. Gunta Stölz, 1930.

Kaynak: <https://www.guntastolzl.org/Works/Bauhaus-Dessau-1925-1931/Wall-Hangings/i-38mQW2r/A>

20. yüzyılın en önemli tapestry sanatçısı olarak kabul edilen Jean Lurçat, Fransız hükümeti tarafında tapetry endüstrisinin başına getirilmiştir. Lurçat renk miktarında azaltma yoluna giderek malzeme maliyetini düşürmeyi amaçlamıştır. Ayrıca ton geçişlerinin yerine çizgisel taramaların, daha iri ilmeklerin ve numaralı taslak kartonların kullanımını uygulamaya koymuştur. 18. yüzyıl tapestrylerinde 30.000 farklı renk tonu ile dokuma yapılıyorken, bu rakam 25-50 farklı ton kullanımına kadar azaltılmıştır (Özay, 2001, 50). “Gerek üretimleri, gerekse tapestrynin görkeminin ve mekânsal yerinin önemi üzerinde durarak dönemin sanatçıları etkileyen Lurçat, modern sanatın öncüleri Picasso, Braque, Matisse, Leger, Miro gibi sanatçıların yapıtlarının Aubusson atölyelerinde dokunmasında aracı olmuştur. Bu hareketlenme aynı şekilde Avrupa’nın diğer atölyelerinde de yeniden canlanmaya etkili olmuştur ve bu dokumalar 20. yüzyılın tapestryleri olarak karşımıza çıkmaktadır” (Arslan, 2017, s.48).

Şekil 8. Jean Lurçat, Le Chant du Monder series, Poetry, Aubusson Workshops, 1961.

Kaynak:Pianzola; Coffinet, 1974, s. 99.

Devam eden yıllarda karşılaşılan örneklerin, klasik tapestry uygulamalarından ayrıştığı, çağın gerektirdiği hız kavramı ve endüstriyel gelişimin beraberinde getirdiği malzeme zenginliği ile farklı bir yöne evrildiği görülmektedir. *“Tekstil sanatçılarının deneysel çalışmaları, yeni materyallerin kullanımı ve diğer sanat disiplinleriyle iletişimle; geçmişin dekoratif bir sanat dalı olan tapestry geleneği, bugün başlı başına plastik bir sanat dalı olan serbest tekstillere dönüşüm sürecini yaşamıştır”* (Akboştancı, 1999, 45).

Tapestrylerin sanat akımları ile etkileşim halinde olması ve deneysel çalışmaların gerçekleştirilmesi, klasik tapestry üretiminde biçimsel değişimleri beraberinde getirmiştir. Lozan Tapestry Bienali’nde dokuma yöntemi ile çalışan sanatçıların eserlerinde, teknik, malzeme ve formda yaptıkları yeniliklerle klasik tapestry algısının kırıldığı görülmektedir. Bu yeniliklerle, 20. yüzyıl tekstillerinin temelleri atılmıştır. *“Magdalena Abakanowicz, Sheila Hicks, Ruth Asawa, Claire Zeisler, Lenore Tawney ve Jack Lenor Larsen gibi sanatçıların eski duvar halılarına ait gelenekten uzaklaşmış öncül eserleri yeni malzemeleri, tezgâhı aşan teknikleri ve bireysel ifadelere ait farklılıkları yansıtmıştır”* (Akboştancı, 2010, 337). 20. yüzyılın ortalarından itibaren tapestry uygulamalarında, farklı malzeme kullanımları ve üç boyutlu sorgulamalar dikkat çekmektedir. Yapılan uygulamalarla, tapestry sanatı, lif sanatı, tekstil sanatı kavramları iç içe geçmiş, birbirinden ayrı değerlendirilemeyecek noktaya ulaşmış ve yeni bir kimlik kazanmıştır. Dokuma yönteminin tek başına kullanılmadığı, tekstil malzemelerin yanı sıra tekstil dışı malzemelerin de ifadeye dâhil edildiği, sanatçıların kendine özgü geliştirdiği tekniklerle elde ettiği güçlü plastik etkiye sahip çağdaş sanat nesnelerinin de tapestry olarak adlandırıldığı örneklerle karşılaşılmaktadır.

Kilim Dokuma Tekniği

Düz dokuma yaygı tekniklerinden biri olan kilim tekniği, çeşitli bölgelerde farklı adlarla adlandırılmıştır. Türkiye, İran, Türkistan ve Kafkasya’da dokunan kilimler, tüm Dünyada genellikle “kilim” adı ile bilinmektedir. Farsça’da “gilim-gelim”, Ukraynaca’da “kylym”, Romence’de “chilim”, Bulgarca ve Sırpça’da “kilim” sözcükleri ile adlandırılmaktadır (Balpınar, 1982, s. 46). *“İskandinavya’da, Afrika’nın bazı kısımlarında, Amerika’da aynı yapı özellikli ürünler, değişik sözcükler altında geleneksel bir el sanatı olarak kullanılmaktadır. Avrupa ülkelerindeki atölyelerde ve evlerde de tapestry, tapisserie veya gobelin olarak bilinen, figürlü tekstilleri tanımlayan dokumalardır”* (Özay, 1995, 75).

Tapestry dokumalar kilim tekniği ile uygulandığından, desenlendirme yöntemleri de aynıdır. Dolayısıyla renklendirme atkı iplikleri ile gerçekleştirilmekte, dokuma işlemi yapılırken çözgü iplikleri tamamen atkı iplikleri ile kapatılmaktadır. Tapestry uygulamalarında, devamsız atkı iplikleri renk alanlarına göre çözgü ipliklerinin bir altından bir üstünden geçirilerek yapıyı tamamlamaktadır.

Şekil 9. İlikli tapestry kilim detayı, 20. yüzyıl başları, İran.

Kaynak: Harris, 2010, s. 24.

Tapestrylerin devamsız atkılarla dokunması, farklı renkte atkılarının tasarıma uygun renk alanlarında çözgü ipliği ile kesişmesi anlamına gelmektedir. Renk alanlarının yan yana geldiği kısımlarda devamsız atkılar karşılaşmaktadır. Devamsız atkılarda her hangi bir bağlantı yapılmadan dokumaya devam edilmesiyle Orta Doğu kilimleri ve Çin Kesi'lerinde olduğu gibi çözgü yönünde ilik adı verilen bir açıklık meydana gelmektedir. İlikli tapestry tekniği, Avrupa

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

tapestry dokumalarında en yaygın kullanımı olan yöntemdir. Bu yöntemle uygulanan Tapestry dokumalar tamamlandıktan sonra ilikler iğne aracılığı ile dikilmektedir. İlik boyunun uzunluğu dokuma yapısının zayıf olmasına neden olduğundan, uygulama esnasında ilik oluşumunu engellemek amacıyla devamsız atkılar karşılaştığı noktalarda farklı birleştirme yöntemleri geliştirilmiştir (Harris, 2010: s. 26-27).

Şekil 10. İlikli kilim dokuma yöntemi. **Kaynak:** Beutlich, 1967, s. 52.

Şekil 10’da görüldüğü gibi ilikli kilim dokumalarda, farklı renkte devamsız atkı ipliklerinin birbiriyle bağlantısı kurulmadan dönüş yapılmasıyla dokumaya devam edilmektedir. İlik oluşumu, tasarımın farklı renk alanlarının birleşim kısmında boyuna dikey hat olmasına bağlıdır. Renk alanlarında boyuna hat ne kadar uzun olursa, dokumada da o kadar uzun ilik meydana gelmektedir.

Şekil 11. İliksiz kilim dokuma yöntemi. **Kaynak:** Beutlich, 1967, s. 51.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Şekil 11 ve Şekil 12’de bulunan örneklere dikkat edildiğinde, farklı renkte devamsız atkı ipliklerinin, birbiri ya da ortak çözgü ipliği ile bağlantı yapmağı görülmektedir. Dokuma yönteminin özelliği nedeniyle her iki örnekte de ilik meydana gelmemektedir. Şekil 11’de tasarım gereği, farklı renkte atkı ipliğinin karşılaştığı noktada, bir önceki sırada bağlantı yapılan çözgü telinin yanındaki iplikten dönüş yapılması bu sonucu ortaya çıkarmaktadır. Şekil 12’de görülen örnekte ise boyuna bir hat olsa da her sırada düzenli olarak iki çözgü teli üzerinden atkı ipliklerin dönüşleri yapılarak ilik oluşumu engellenmektedir.

Şekil 12. . İliksiz kilim dokuma yöntemi. **Kaynak:** Beutlich, 1967, s. 54.

Şekil 13. Tek kenetleme ile iliksiz kilim dokuma yöntemi.
Kaynak: Beutlich, 1967, s. 54.

Daha önce söz edildiği gibi dokuma esnasında meydana gelen iliklerin oluşumunu engellemek için farklı yöntemler geliştirilmiştir. Tek kenetleme ve çift kenetleme adı verilen, atkı ipliklerin birbiriyle ve veya ortak çözgüden dönüş yapılması ile çeşitli bağlantılar

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

oluşturulmaktadır. Tek kenetleme yöntemin kullanıldığı uygulamalarda, aynı hizada bulunan atkı iplikleri iki çözgü teli arasında kalan boşlukta birbiri etrafında döndürülerek bağlantı yapılmaktadır (Şekil 13).

Şekil 14. Çift kenetleme ile iliksiz kilim dokuma yöntemi. **Kaynak.** Beutlich, 1967, s. 55.

Şekil 14'te bulunan örnekte görüldüğü gibi çift kenetleme yönteminin kullanıldığı iliksiz dokumalarda atkı iplikleriyle, dönüş noktalarında iki kez bağlantı yapılmaktadır. Bu yöntem dokuma işlemini yavaşlamakta fakat bağlantı noktalarının sağlam olmasını sağlamaktadır. Ayrıca ilikli dokumalarda olduğu gibi iki rengin birleşim çizgisi net bir biçimde elde edilmektedir. Tek kenetleme yönteminde renk alanlarının birleşimlerindeki hat ise hafif bulanık görünüme sahip olmaktadır (Harris, 2010: s. 27).

Şekil 15. Ortak çözgüden dönüş yapılması ile iliksiz dokuma yöntemi. **Kaynak:** Beutlich, 1967, s. 53.

İlik oluşumunu engellemenin bir yolu da aynı hizada bulunan atkı iplikleriyle ortak çözgü teli üzerinden dönüş yapılmasıdır. Şekil 15'te görüldüğü gibi farklı renkte iki atkı ipliği, çözgü

teli üzerinden sırası ile birer dönüş yaparken, farklı uygulamalarda ikiye ve ya üçer bağlantı yaptıktan sonra diğer renkteki atkı ipliği ile dokumaya devam edilen örnekler bulunmaktadır. Uygulamada dokumacının bir atkı ipliği ile birkaç sıra dokuduktan sonra diğerine geçmesi, hız kazanmasını sağlamaktadır.

Modern Tapestry Dokumalarda İfade Farklılıkları

Geleneksel üretim biçimlerinden biri olan kilim dokuma tekniği ve tekstil malzemeleri, tapestry dokumalarının da temel unsurlarıdır. Çağın getirdiği yeniliklerle materyaldeki değişimler ve çeşitliliğin artması, kuşkusuz dokuma sanatçısının paletini zenginleştirmekte ve ifade olanaklarını genişletmektedir. Yöntemin uygulamada zaman alması, sanatçının malzeme ve yapı ile diyalog kurmasına vakit tanımakta, ayrıca uygulama biçimi, deneysel çalışma imkânı sunmaktadır. Günümüzde geline nokta, sadece kilim tekniği ve tekstil malzemeleri ile klasik yaklaşımla dokunan eserler olduğu gibi, sanatçıların kendine özgü geliştirdikleri yöntemler ve farklı malzemelerin kullanıldığı eserlerle sıklıkla karşılaşmakta, biçimsel değişimler ortaya konmaktadır. Bu durum, tapestry sanatı, tekstil sanatı, lif sanatı kavramlarının iç içe geçmesine neden olmakta, net ayırmayı mümkün kılmamaktadır. *“Dokuma resim sanatında modern sanatçının çağdaşlığı yaşıyor olması yadsınamaz. Dokuma resmin doğası, zamanın getirdiği bir estetik gelişim içindedir. Modernizm soyut bir alfabeyi doğurmuş ve yirminci yüzyıl ortalarına kadar olan disiplini yenilemiştir”* (Özay, 1997, s. 310).

Modern tapestry dokumaları gözlemlendiğinde, doğası gereği kilim dokuma yöntemi ile uygulama yapıldığı fakat yaygın olarak teknik uygulanırken sanatçıların kişisel ifade biçimlerinin öne çıktığı görülmektedir. Bazı sanatçılar malzemenin dilini etkili biçimde kullanırken, bazıları ise uygulama biçimlerini genişletmişlerdir. Çalışmanın bu bölümünde modern tapestry dokumalarda ifade farklılıklarına örneklemelerle değinilerek, tapestry sanatının günümüz koşullarında ki konumu irdelenecektir.

Zaragoza’da yaşayan Jose Clemente Condor Tolosana, dikey tezgâhta tapestry tekniği ile dokumalarını gerçekleştirmektedir. Malzeme kullanımında, çözgü olarak pamuk, atkı olarak ipek ve farklı elyaf türlerinden iplikler kullanmasına rağmen özellikle yün tercih ettiğini belirtmiştir. Sanatçı “La Nave” adlı tapestryi 140x110cm boyutunda (Şekil 16), “La Atlántida” adlı eseri ise (Şekil 17) 200x140cm boyutunda uygulamıştır. Sanatçı dokuma işlemine başlarken öncelikle sağlam pamuk iplikle çözgü hazırladığını, sonrasında uygulama boyutu ile aynı ölçüde olan tasarımını çözgü iplikleri arkasına yerleştirerek yün ve ipek ipliklerle dokumalarını gerçekleştirdiğini ifade etmiştir. Kilim tekniği ve tekstil malzemesi ile klasik tapestry biçiminde gerçekleştirilen her iki eserde de iplik renk dağılımı derinlik algısı oluşturuş, figüratif anlatımı

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

güçlendirmiştir. Clemente Condor Tolosana, tapestry dokumalarında ki amacının, tapestryi kendi dilinde canlandırmak ve günümüze taşımak olduğunu vurgulamaktadır.

Şekil 16. Jose Clemente Condor Tolosana, “La Nave”, 1990.

Kaynak: Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 17. Jose Clemente Condor Tolosana, “La Atlántida”, 1979.

Kaynak: Sanatçının kişisel arşivi.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Lurdes Elizalde, “Jaizkibel I” adlı eserini, dikey dokuma tezgâhında tapestry tekniği ile uygulamıştır. 140x85cm boyutunda olan çalışmada, yün, pamuk ve ipek iplikler kullanılmıştır. Görsel anlatımda kilim dokusunun etkisi (Şekil 18) öne çıkmaktadır. Şekil 19’da detay görüntüye bakıldığında, devamsız atkıların yer yer bir dolu bir boş ritminden ayrıştığı, farklı ritimlerde çok uzun atlama yapmadan dokumaya dâhil edildiği görülmektedir. Sanatçının teknikte serbest müdahalesi, yapının kimliğini belirgin değiştirmemiş, ipliklerin daha az bağlantı kurması sonucu malzeme hacimli görünmüş ve doku etkisi güçlenmiştir. İspanya, San Sebastián’da yaşayan Elizalde bu eserinde, kendisine ilham veren hazineleri barındıran, yaşadığı yere yakın bir dağ olan Jaizkibel’den esinlendiğini belirtmiştir.

Şekil 18. Lurdes Elizalde, “Jaizkibel I”, 2019. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 19. Lurdes Elizalde, “Jaizkibel I”, Detay.

Peru’lu sanatçı Maximo Laura, tapestry dokumalarında kilim tekniğini kullanırken, kendine özgü uygulama biçimleri ile etkili bir anlatım yakalamıştır. Görsel açıdan dokuma resim tanımını eksiksiz karşılayan eserlerinde atkı ipliklerini bir dolu bir boş düzeninden koparmış, aynı dokuma yapısında farklı ritimlerde atlama yaparak ve yer yer atkı iplikleri ile çözgüyü sararak yüzeyde doku ve renk etkisini belirginleştirmiştir. Ayrıca Laura’nın, aynı hizada farklı renkte devamsız atkı iplikleri ile yoğun renk geçişleri kullanması, resimsel anlatımı güçlendirmektedir.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Şekil 20. Maximo Laura, “Fiesta a la Cosecha”.

Kaynak: https://museomaximolaura.com/featured_item/musicians/.

Şekil 21. Maximo Laura, “Mirando el Equilibrio de la Vida”.

Kaynak: https://museomaximolaura.com/featured_item/mar-interior/

Şekil 22. Maximo Laura, “Mirando el Equilibrio de la Vida”, Detay.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

130x150cm boyutunda dokunan “Fiesta a la Cosecha” (Şekil 20) adlı esere bakıldığında, sanatçının malzemeye kurduğu diyalog ve tekniğe olan hâkimiyeti sonucunda, tekstil malzemesi ve kilim yapısı ile ressamın fırça darbelerini anımsatan dokunuşları andıran etki oluşturduğu görülmektedir. Laura’nın Şekil 21’de bulunan 176x320cm boyutunda “Mirando el Equilibrio de la Vida” adlı çalışmasında da benzer uygulama biçimleri ile karşılaşılmaktadır. Buna ek olarak, (Şekil 22’de) bazı kısımlarda atkı ipliği yüzeyde serbest bırakılarak malzemenin dili kuvvetlendirilmiştir.

Marisa Taborelli’nin eseri (Şekil 23) dikey dokuma tezgâhında, tapestry tekniği ile uygulanmıştır. 80x80cm boyutunda olan çalışmanın çözgüsünde pamuk iplik kullanılmıştır. Sanatçı, tasarımı gereği ihtiyacı olan atkı ipliklerini, koyun yünü boyayarak elde ettiğini, çok nadir endüstriyel elyaf kullandığını belirtmiştir. Şekil 24’de görünen detaya bakıldığında, sanatçının teknik ve malzeme üzerinde uyguladığı kişisel müdahaleleri ile ifade biçimini genişlettiği görülmektedir. Çalışmada yer verilen bazı örneklerde de karşılaşılan, devamsız atkıların yer yer bir dolu bir boş ritminden ayrıştığı, farklı ritimlerde çok uzun atlama yapmadan dokumaya dâhil edildiği görülmektedir. Ayrıca çalışmanın bir kısmında, ilikli kilim tekniğinin düzensiz uygulanması ve çözgü ipliklerinin açıkta bırakılması ile görsel anlatım çeşitlendirilmiştir.

Şekil 23. Marisa Taborelli, “Luna y Cominos”, 2018. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 24. Marisa Taborelli, “Luna y Cominos”, Detay.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Taborelli “Luna y Cominos” adlı eserinde, “Lunita Tucumana” adlı şarkıya konu olan ve aynı zamanda, yaşadığı, ekinleriyle meşhur bir yer olan “Tucumán” ’dan esinlendiğini belirtmiştir. Şarkı sözlerinin anlamında, ekinler arasında yalnız yürürken, ayın yolları aydınlatığından ve arkadaşlık ettiğinden bahsedilmektedir. Eserin adında bulunan kelimeler İspanyolca’da ay ve yollar anlamına gelmektedir. Kare forma sahip çalışmada, malzeme ve tekniğin etkisi ile kare biçimde kesit oluşturulmuş, bu kesitle, tıpkı şarkı da olduğu gibi ay ve yollara vurgu yapılmıştır.

Şekil 25. Andrew Madekin, “Rock and Roll”, 1988. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 26. Andrew Madekin, “Rock and Roll”, Detay.

Moskova’lı sanatçı Andrew Madekin 200x270 cm boyutunda dokuduğu “Rock and Roll” adlı çalışmanın dokumasında, yün ve pamuk iplikler kullanmıştır. Amerika Birleşik Devleti’nde özel bir koleksiyonda bulunan eser, tapestry tekniği ile uygulanmıştır. Tapestrynin Şekil 26’da bulunan detay görüntüsüne dikkat edildiğinde, siyah ipliğin yüzeyde serbest bırakıldığı kısımlarla kilim dokusunun önüne geçtiği, beyaz iplikle yapılan serbest müdahalelerle tekstilin farklı yapılarının yansıtıldığı görülmektedir. Madekin bu çalışmasında, oluşturduğu güçlü kompozisyon ve renk kullanımı ile hareketli konser alanını anımsatan güçlü resimsel anlatım kullanmıştır. Sanatçının, 60x90cm boyutunda tapestry tekniği ile dokuduğu “Old Town” adlı diğer eseri de Almanya’da özel bir koleksiyonda bulunmaktadır. Sanatçının uygulama esnasında serbest müdahalelerle atkı ipliklerini dokuya dâhil etmesi ve tekstil dışı malzemeler kullanımı ile görsel anlatımını çeşitlendirmiştir (Şekil 28). Buna ek olarak, yer yer zeminden ayrılan kısa şeritler halinde katmanlar dokuyup, bunları tekrar yapıya dâhil ederek esere boyut kazandırmıştır.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Şekil 27. Andrew Madekin, “Old Town”, 1988. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 28. Andrew Madekin, “Old Town”, Detay.

Şekil 29. Tatyana Kuzina, “Behind My Window”, 2018. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 30. Tatyana Kuzina, “Behind My Window”, Detay.

Rus sanatçı Tatyana Kuzina, Şekil 29’da görünen “Behind My Window” adlı eserinde, yün ve pamuk iplik kullanarak tapestry tekniği ile 120x85cm boyutunda dokuma işlemini gerçekleştirmiştir. Dokuma esnasında tasarımını gerçekleştirirken yer yer devamsız atkılarla çözgü ipliğini sararak binaların ön ve arkasına ağaç dalları biçiminde uygulama yapmıştır.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Çalışmada yer verilen diğer tapestry örneklerde de bu yöntemle karşılaşılmaktadır. Bu örnekte farklı olarak tapestry dokumasına sadece doku etkisi değil, biçimsel anlatımın da katıldığı görülmektedir.

Şekil 31. Tatyana Kuzina, “Quod icet Iovi...”, 2020. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 32. Tatyana Kuzina, “Quod icet Iovi...”, Detay.

Şekil 33. Tatyana Kuzina, “Quod icet Iovi...”, Detay.

Tatyana Kuzina “Quod licet Iovi...” (Şekil 31) adlı diğer dokumada, tapestry tekniği ile karışık tekniği bir arada yorumlamıştır. Üç parçadan oluşan 220x150cm boyutunda eserin uygulamasında yün, pamuk, keten, jüt, deri ve simli iplik kullanılmıştır. Şekil 32’de bulunan görüntüye dikkat edildiğinde, dokuma esnasında yapılan müdahalelerle ifadenin zenginleştirildiği, Şekil 33’de yer alan detayda ise dokuma işlemi gerçekleştirildikten sonra

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

tekstilin diğer uygulama biçimleri ile desteklenerek güçlü doku etkisi verildiği görülmektedir. Ayrıca eserin alt sınırında sarkıtılan iplikler, tasarımın bir parçası olarak bütünlüğü tamamlamıştır.

Şekil 34. Tetiana Vytiaglovska, “Easter Egg”, 1992. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 35. Tetiana Vytiaglovska, “Easter Egg”, Detay.

Ukrayna’lı sanatçı Tetiana Vytiaglovska, “Easter Egg” adlı eserini (Şekil 34) kilim tekniği ve tekstil malzemeleri ile oluşturmuştur. 70x90cm boyutunda gerçekleştirilen dokumada yün ve yapay elyaf kullanılmıştır. Sanatçı, yapıyı ayakta tutan çerçeve ile tasarlayarak farklı bir söylem elde etmiştir. Belirli kısımları İlikli kilim tekniğiyle yapılan uygulamada oldukça dar şeritler dokunup, tasarım formuna uygun olacak şekilde bu şeritler birleştirilerek birbirine bağlı dört parça algısı yaratılmıştır. Çerçeve uygulamada kullanılan ipliklerle sarılarak, bütünün bir parçası haline getirilmiştir. Sanatçının kilim dokuma yapısına yaptığı müdahalelerle güçlü plastik etkiye sahip bu eser, klasik tapestry dokumalarından ayrırmakta, tapestry sanatı, dokuma sanatı ve lif sanatı kavramlarının iç içe geçtiği söylemini belirgin biçimde karşılamaktadır.

Polonya’lı sanatçı Marta Lachman Şekil 36’de bulunan “Copper Sky” adlı çalışmayı, kilim tekniği ile dokumuştur. Sanatçı 84x88cm boyutunda olan bu eserinde sisal, pamuk, doğal deri, suni elyaf ve metal parçalar kullanarak, geleneksel yöntemle çalıştığını ifade etmiştir. Ayrıca malzeme çeşitliliğinin, eserin zengin bir yapıya sahip olduğu anlamına geldiğini belirtmiştir. Detay görüntüye bakıldığında (Şekil 37), iplik kalınlık farklılıklarının doku etkisini

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

kuvvetlendirdiği, deri ve metal parçalar ile görsel anlatımın zenginleştirildiği görülmektedir. Çalışmanın merkezinde yer alan daire formu, dokuma esnasında siyah iplikle yapılan kontur ve malzeme farklılığı ile oluşturulmuştur. Lachman biraz parlak mavi daireye gözlerin odaklandığını, görsel anlatımda güneşin sisli bir görüntünün arkasında kalmasından dolayı eserin mat oluşunu, ekolojik bir mesaj barındırdığını vurgulamıştır.

Şekil 36. Marta Lachman, “Copper Sky”, 2018. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 37. Marta Lachman, “Copper Sky”, 2018, Detay.

Lachman, 110x50cm boyutunda olan “Tangled” adlı eserini (Şekil 38), kilim dokuma yöntemi ve serbest teknikle tamamlanmıştır. Malzeme olarak sisal, yün, pamuk ve dantel kullanılan çalışmanın odak noktasını, dokuma yöntemi ile elde edilen kadın figürünün oluşturduğu söylenebilir. Sanatçı işini tarif ederken, öncelikle sisal iplikle karakter yaratıldığını, kadın figüründe sisal ve ince yün lifini karıştırdığını belirtmiştir. Sonrasında, çözgüyü siyah pamuk iplikle sararak arka planı doldurduğunu ve dantel eklediğini ifade etmiştir. Sanatçı tekniğe yaptığı serbest müdahalelerle görsel anlatımını çeşitlendirmiştir. Şekil 39’da bulunan detay görüntüye bakıldığında, figürün omuz kısmı tamamlandıktan sonra çözgünün siyah iplikle sarıldığı, sonrasında yer yer birleşerek kilim tekniği ile dokumaya devam edildiği görülmektedir. Lachman’ın her iki eseri de, tapestry, dokuma sanatı ve lif sanatı alanında kendine yer bulan, tek bir sınıflandırma yapılamayan çalışmalardır.

Şekil 38. Marta Lachman, “Tangled”, 2000. **Kaynak:** Sanatçının kişisel arşivi.

Şekil 39. Marta Lachman, “Tangled”, Detay.

Sonuç

Tapestry dokumaların geçirdiği evrime bakıldığında, çok köklü bir geçmişi olmasına rağmen asıl gelişimin 14. yüzyıldan itibaren hız kazandığı görülmektedir. İlerleyen dönemlerde iç mekânların daha sıcak olması ve üretim maliyeti yüksek, uygulaması zaman alan tapestryler yerine ucuz alternatifler gelişmesi, dokuma resimlere olan talebin azalmasına neden olmuştur. Endüstri devrimiyle seri üretime geçilmesi ile üretim hız kazanmış ve el dokumacılığına olan talep azalmıştır. Bu durumdan rahatsız olan William Morris ve dönemin bazı aydınlarının girişimleri ile atölyeler yeniden canlanmaya başlamıştır. Geçen yüzyılın en önemli tapestry sanatçısı olarak kabul edilen Jean Lurçat'ın, farklı ton renk kullanımını belirgin olarak düşürmesi ve ton geçişleri yerine çizgisel taramaları uygulamaya koyması ile klasik tapestrylerdeki resimleme biçiminin değişime uğramaya başladığı görülmektedir. 20. yüzyıl sanat ortamında yeni söylemler ve farklı materyal kullanımı ile gelenekten kopan uygulamalarla karşılaşılmaya başlanmıştır.

Klasik tapestry sanatçıların yaptıkları gibi, tasarımlarda çizimler ve renklendirme tamamlandıktan sonra dokuyucuların uygulaması güncel ortamda da devam etmektedir. Bunun dışında dokuma yöntemi kullanan sanatçılar tarafından hem tasarımı hem de uygulaması yapılan

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

eserlerle yaygın olarak karşılaşılmaktadır. Uygulama biçimi ve malzemenin sunduğu deneysel çalışma ortamı, sanatçıların teknik ve materyalle kendine özgü diyalog kurmasına imkân sağlamakta ve bunun sonucunda modern tapestrylerin kimliğinde değişimler oluşmaktadır. Klasik tapestrylerde uygulama biçimi açısından gelenekselliğe bağlılık varken, modern tapestrylerde ise sanatçıların kendilerine özgü ifade biçimleriyle, eserlerde bireysellik ön plana çıkmaktadır. Modern tapestry sanatında, özünde kilim tekniği olan yapı ve çoğunluğu tekstil olan malzemeler ortak kullanılmış olmasına rağmen, sanatçıların uygulama biçimlerinde farklılıklar bulunmaktadır. Güncel eserler gözlemlendiğinde klasik yöntemle çalışılan eserlerin olmasının yanında, kilim tekniğinde devamsız atkı iplikleriyle uygulanan, bir dolu bir boş ritminin yer yer değiştirildiği ve böylelikle malzemenin dilinin daha fazla açığa çıkarıldığı tapestryler görülmektedir. Ayrıca tekstil dışı malzemelerin kullanımı ve yapıya müdahalelerle güçlü plastik etkiye sahip eserlerle ifade çeşitliliği arttırılmıştır. Kuşkusuz dijital platformun bilgiye erişimi hızlandırması ve iletişim kolaylığı sunması, tüm sanat disiplinlerinde olduğu gibi tapestry sanatçılarının da interaktif ortamda bulunmasına ve bu sayede etkileşimlerle farklı ifade biçimlerinin çeşitlenmesine katkı sağlamıştır. Dijital uygulamalar ve British Tapestry Group, American Tapestry Alliance gibi birlikler üzerinden bağlantılar ile dünyanın birçok noktasında bulunan tapestry sanatçılarının aktif bağlantı halinde olduğu görülmekte, görsel etkileşim hız kazanmaktadır. Yapılan çalışma kapsamında da yer verilen eser sahipleri ile benzer uygulamalar üzerinden iletişime geçilmiş ve hızla dönüş alınmıştır.

Sonuç olarak günümüz koşullarında yapılan eserlere bakıldığında, tapestry sanatı, tekstil sanatı ve lif sanatı kavramlarının iç içe geçtiği görülmektedir. Klasik söylemlerin dışına çıkan uygulama biçimleri göz önünde bulundurulduğunda, tapestry dokumalarının bulunduğu bugünkü koşullarda keskin bir çerçeve belirleyerek bir tanımlama yapmak mümkün olmamaktadır. Modern tapestry dokumalarında bulunan farklı ifade biçimleri ile tapestry tanımının genişlediği söylenebilir. Kuşkusuz sanatçıların yapı ve malzemeye müdahalesiyle oluşan görsel ifadelerde yer alan farklılaşmalar, gelecekte yeni yapılacak eserlerde, tapestrylerin çok başka noktalara evrilmesine neden olabilir.

Kaynaklar

- Akbostancı, İdil, (1999), “Tapestry (Duvar halısı)”, Ev Tekstili Dergisi, Sayı. 23, s. 42-45.
- Akbostancı, İdil, (2010), “Türkiye’de Lif Sanatı Alanındaki Yenilikçi Yaklaşımlarda Tekstil El Sanatlarına Ait Değerlerin Türk Tekstil Sanatçıları İçin Önemi”, IV. Uluslararası Türk Kültür ile Sanatları Kongresi, s. 335-340, Konya.
- Akbostancı, İdil, (2000), “Yapıldıkları Dönemin Uygarlık Yansıması; Duvar Halıları”, Tombak Antika Kültürü Koleksiyon ve Sanat Dergisi, Sayı. 31, s. 40-45.
- Arıgil, Sema, (1999), “Geçmişten Günümüze Dokuma Resim Sanatına Bakış”, Ev Tekstili Dergisi, Sayı.

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

22, s. 66-67.

Arslan, Sevim, (2017), “Resmin Dokunması”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 24, s. 45-57.

Balpınar Acar, Belkıs, (1982), Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları, Eren Yayınları, İstanbul.

Beutlich, Tadek, (1967), The Technique of Woven Tapestry, B. T. Batsford Ltd, London.

Constantine, M.; Larsen, J. L., (1972), Beyond Craft: The Art Fabric, Nostrand Reinhold, New York.

Erzurumlu Jorayev, Özlem, (2019), “Tapestry Sanatı ve Türkiye’de Gelişim Süreci”, Sanat-Tasarım Dergisi, Sayı. 10, s. 47-54.

Harris, Jennifer, (2010), 5000 Years of Textiles, British Museum Press, London.

Özay, Suhandan, (2001), Dünden Bugüne Dokuma Resim Sanatı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Özay, Suhandan, (1997). “Halk Dokumacılığından Dokuma Sanatına”, 5. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, s. 309-314, Ankara.

Özay, Suhandan, (1995), “İnsanlık Tarihi Kadar Eski Figürlü Tekstiller: Tapestry Sanatı”, Antik Dekor Dergisi, Sayı. 29. s. 74-78.

Pianzola, M.; Coffinet, J., (1974), Tapestry, Van Nostrand Reinhold, New York and London.

İnternet Kaynakları

[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+\(cartoon\)%252FSouth+Netherlandish+\(woven\)&offset=0&rpp=20&pos=2](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+(cartoon)%252FSouth+Netherlandish+(woven)&offset=0&rpp=20&pos=2) (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+\(cartoon\)%2fSouth+Netherlandish+\(woven\)&offset=0&rpp=20&pos=1](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/467637?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+(cartoon)%2fSouth+Netherlandish+(woven)&offset=0&rpp=20&pos=1) (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

[https://www.metmuseum.org/art/collection/search/227026?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+\(cartoon\)%2fSouth+Netherlandish+\(woven\)&offset=0&rpp=20&pos=20](https://www.metmuseum.org/art/collection/search/227026?searchField=All&sortBy=Relevance&ft=French+(cartoon)%2fSouth+Netherlandish+(woven)&offset=0&rpp=20&pos=20) (Erişim Tarihi: 18.12.2019)

<https://albersfoundation.org/art/anni-albers/weavings/#slide7> (Erişim Tarihi: 12.01.2020)

<https://www.guntastolz.org/Works/Bauhaus-Dessau-1925-1931/Wall-Hangings/i-38mQW2r/A> (Erişim Tarihi: 12.01.2020).

<https://publicdelivery.org/otti-berger/> (Erişim Tarihi: 12.01.2020).

https://museomaximolaura.com/featured_item/musicians/ (Erişim Tarihi: 25.04.2020).

https://museomaximolaura.com/featured_item/mar-interior/ (Erişim Tarihi: 25.04.2020).

İletişim Kurulan Sanatçılar

Andrew Madekin (İletişim Tarihi: 11.05.2020)

MODERN TAPESTRY UYGULAMALARDA YER ALAN FARKLI İFADE BİÇİMLERİ

Jose Clemente Condor Tolosana (İletişim Tarihi: 12.05.2020)

Lurdes Elizalde (İletişim Tarihi: 11.05.2020)

Marisa Taborelli (İletişim Tarihi: 10.05.2020)

Marta Lachman (İletişim Tarihi: 16.05.2020)

Maximo Laura adına Museo Maximo Laura (İletişim Tarihi: 13.05.2020)

Ta Ku (İletişim Tarihi: 11.05.2020)

Tetiana Vytiaglovska (İletişim Tarihi: 10.05.2020)

Marta Lachman (İletişim Tarihi: 11.05.2020)